

فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر

سال چهارم، شماره دهم، پاییز ۱۳۸۹

تاریخ دریافت: ۸۹/۶/۱۴ تاریخ پذیرش: ۸۹/۸/۶

صص ۶۱ - ۸۴

شناخت و ارزیابی عوامل مؤثر در انتخاب دانشگاه محل تحصیل توسط متقاضیان تحصیلات دانشگاهی

(جامعه مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان گیلان)

شهرام گیلانی نیا^۱ و بهرام شریف^۲

چکیده:

امروزه اساس توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی هر کشوری را دانشگاه‌های آن کشور تشکیل می‌دهند. جوانان آینده سازان جامعه‌اند و توجه به مسایل و نیاز آنان و فراهم نمودن زمینه پیشرفت و رشد مناسب آنان تعیین کننده پیشرفت کشور در سایر ابعاد توسعه است. هر کسی در زندگی بارها دست به انتخاب می‌زند. چرا که انتخاب یکی از مهم ترین فعالیت‌های انسانی است، انتخاب درست دانشگاه محل تحصیل هم یکی از تصمیمات مهم در

Gilani_sh45@yahoo.com

۱ - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت (نویسنده مسؤل)

۲ - مدرس دانشگاه پیام نور استان گیلان و عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد واحد رشت bahramsharif@yahoo.com

زندگی هرمتقاضی تحصیلات دانشگاهی است. هدف تحقیق شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر در انتخاب دانشگاه محل تحصیل جهت کمک به برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری توسط مدیران دانشگاه بوده است، جامعه آماری تحقیق دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان گیلان بوده‌اند، روش تحقیق توصیفی، تحلیل و نوع آن میدانی است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که امکانات پشتیبانی دانشگاه (خوابگاه دانشجویی، وسایل ایاب و ذهاب، سلف سرویس) وجود دوره‌های تحصیلات کمیلی (کارشناسی ارشد، دکترا) تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه نحوه برخورد اولیه کارکنان دانشگاه، نزدیک بودن مکان استقرار دانشگاه برای متقاضی ادامه تحصیل، میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه وضعیت ساختمان و امکانات آموزشی دانشگاه کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه تنوع و سقف وام‌های دانشجویی مصوب دانشگاه بر فرآیند انتخاب دانشگاه محل تحصیل مؤثرند و این ارتباط در سطح اطمینان ۹۹٪ معنی دار است.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه محل تحصیل، تصمیم‌گیری، محیط رقابتی، انتخاب، متقاضی

۱- مقدمه

دانشگاه به عنوان مهد علوم مختلف و کانون ظهور و بروز افکار و اندیشه‌ها و هم‌چنین نبض تپنده کشور و الگوی تمام عیار جوامع اجتماعی، همواره از ویژگی‌های ممتازی برخوردار بوده است. ویژگی‌هایی که لوح وجودی انسان را قالب و معنا می‌دهد و او را برای هدفی والاتر آماده می‌کند. متأسفانه با گذشت بیش از ۲۵ سال از عمر دانشگاه آزاد که با هدف کمک به آموزش عالی کشور قدم در این عرصه نهاد، بدلیل وجود مشکلات و خلأهایی که ناشی از سیاست‌گذاری‌های غلط و غیر کارشناسانه برخی از تصمیم‌گیران عرصه تحصیلات عالی

است، دانشجویان این دانشگاه با سختی‌های زیادی مواجه شده‌اند. سیاست‌هایی که ناشی از نوعی تفکر رقابتی مطلق به لحاظ کمی، برای توسعه و تحت پوشش قرار دادن افراد بیشتری می‌باشد که همین امر باعث مغفول ماندن توجه به رشد کیفی و رعایت استانداردها و برخورداری از ویژگی‌های ممتاز شده است. اکنون مشکل بیکاری، کمبود امکانات آموزشی متناسب با تعداد دانشجویان، کمبود وسایل آزمایشگاهی، نبود کتابخانه‌های مجهز، کمبود وسایل کمک آموزشی، نبود سایت کامپیوتری کافی طیف وسیعی از دانشجویان این دانشگاه را در بر گرفته است. از سویی دیگر میزان اعتبارات دریافتی دانشگاه‌های دولتی از خزانه مملکت ۷ برابر شهریه دانشگاه آزاد می‌باشد و میزان اعتباری که دانشگاه آزاد برای یک میلیون و دویست هزار نفر دانشجو دریافت می‌کند هفت میلیارد ریال است که در حقیقت هفت برابر کمتر از میزان اعتباری است که دانشگاه‌های دولتی دریافت می‌کنند. دانشگاه آزاد برای ارتقای کیفیت نسبت به سایر دانشگاه‌ها نیازمند فضا، تجهیزات، هیأت علمی و امکانات رفاهی و اطلاع رسانی بیشتری است و در عرصه رقابتی امروز دانشگاه آزاد برای بقای خود، باید بتواند بدرستی انگیزه‌های متقاضیان تحصیلات دانشگاهی در انتخاب دانشگاه محل تحصیل را بخوبی شناسایی نماید زیرا کاهش ورودی‌های دانشگاه آزاد به کاهش درآمد و مانع رشد و توسعه و بقای آن منجر خواهد شد. (حسابی، ۱۳۸۸). بنابراین، وجود این مشکلات فراوان متقاضیان تحصیلات عالی را در انتخاب دانشگاه مورد نظر دچار سردرگمی نموده است. این مقاله بر آن است تا با شناسایی محل دانشگاه مورد تحصیل، با ایجاد راه کارهایی در جهت افزایش تقاضا در انتخاب دانشگاه آزاد به عنوان محل تحصیل کوشیده و عوامل مؤثر در جذب هر چه بیشتر دانشجویان را شناسایی نماید

۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

امروزه اساس توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی هر کشوری را دانشگاه‌های آن کشور تشکیل می‌دهند. جوانان آینده سازان جامعه‌اند و توجه به مسایل و نیاز آنان و فراهم نمودن زمینه پیشرفت و رشد مناسب آنان تعیین کننده پیشرفت کشور در سایر ابعاد توسعه است. هر کسی در زندگی بارها دست به انتخاب می‌زند. چرا که انتخاب یکی از مهمترین فعالیت‌های هر انسانی است. انسان با انتخاب‌های خود مسیر زندگی‌اش را تعیین می‌کند. انتخاب درست دانشگاه هم یکی از تصمیمات مهم در زندگی هر فردی می‌باشد. زیرا انتخاب نادرست رشته و دانشگاه محل تحصیل سبب افت علمی، تضییع منابع اقتصادی و انسانی، بی تفاوتی و بی انگیزه شدن دانشجو نسبت به مسایل اجتماعی و ایجاد اختلالات روانی در زندگی فردی و اجتماعی دانشجو می‌گردد. با انتخاب درست دانشگاه می‌توان از اتلاف این منابع جلوگیری کرد. امروزه بدلیل وجود مشکل بیکاری و در پی آن کاهش انگیزه و تقاضای متقاضیان برای تحصیلات دانشگاهی و از سویی افزایش ظرفیت دانشگاه‌های مختلف در زمینه جذب دانشجو رقابت شدیدی بین دانشگاه‌های مختلف ایجاد شده است. دانشگاه آزاد به منظور افزایش ظرفیت و توان رقابتی خود در مقابل سایر دانشگاه‌ها باید بدنبال راهکارهایی برای ایجاد تمایز از سایر دانشگاه‌ها و جذب تعداد بیشتری از دانشجویان باشد. این تحقیق نیز بدنبال این می‌باشد که عوامل مؤثر برای ایجاد انگیزه در دانشجویان به منظور انتخاب دانشگاه آزاد از بین سایر دانشگاه‌ها را شناسایی نماید، تا از نتایج آن بتوان در طراحی برنامه‌ها، سیاست‌ها و استراتژی آینده دانشگاه فوق استفاده نمود.

۳- اهداف تحقیق (کلی و ویژه):

هدف اصلی این تحقیق، مشخص کردن اثرات رتبه بندی شده هریک از عوامل جهت شناخت درجه مؤثر بودن آنهاست تا از نتایج برای برنامه ریزی و تدوین

استراتژی مناسب در جذب دانشجویان استفاده گردد. به این منظور اهداف فرعی زیر دنبال می‌شود:

- ۱- شناخت عوامل مؤثر در انتخاب محل تحصیلات دانشگاهی.
- ۲- کشف میزان رابطه بین هزینه‌های دانشگاهی و نوع انتخاب دانشجو.
- ۳- کشف میزان رابطه بین نزدیکی مکان تحصیل و نوع انتخاب متقاضی.
- ۴- کشف میزان و چگونگی (رابطه اعتبار علمی، امکانات پشتیبانی، ساختمانها، امکانات آموزشی و کمک آموزشی، رفتار سازمانی کارکنان)، با نوع انتخاب متقاضی تحصیلات دانشگاهی.
- ۵- رتبه بندی و اولویت بندی عوامل مختلف نام برده شده جهت تدوین راهبردهای رقابتی در دانشگاه.

۴- پیشینه تحقیق:

۴-۱- پیشینه تجربی تحقیق

پژوهش حاضر، برای نخستین بار در ایران صورت می‌گیرد، هر چند که تحقیقی با ارتباط موضوعی مستقیم در این رابطه یافت نگردید، ولی می‌توان به تحقیقاتی که دارای ارتباط غیر مستقیم با موضوع مربوطه هستند اشاره نمود، بررسی عوامل بازدارنده آینده نگری در تصمیم‌گیری از دیدگاه مدیران شاغل به تحصیل در دوره‌های بهبود مدیریت با هدف شناسایی و بررسی عوامل بازدارنده آینده نگری در تصمیم‌گیری‌ها پرداخته است و از آزمون تحلیل واریانس برای سنجش متغیرهای فردی استفاده نموده بودند. (حسنی، ۱۳۷۸) بررسی تحلیلی چگونگی و میزان کاربرد کمی اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیری‌های مدیریت باهدف دستیابی به کیفیت مطلوب، رعایت مسؤولیت‌های اجتماعی، بهره‌برداری بهینه از امکانات، استفاده مطلوب از بودجه به انجام رسید و تاثیر آنها بر عملکرد مورد تأیید قرار گرفت. (طالقانی،

۱۳۸۵) سامانه پشتیبانی تصمیم به منظور اندازه گیری و ارتقا بهره‌وری منابع انسانی از منظر مدیریت دانش در دانشگاه صنعتی امیرکبیر به انجام رسیده بود. مسأله‌ای که در این تحقیق به آن پرداخته می‌شود، عبارت است از ساخت مدلی مناسب، برای انتخاب بهینه یک محصول، تحت شرایط چندهدفه برای عرضه به بازار که با ترکیب AHP گروهی و برنامه ریزی خطی LP پیاده‌سازی شده است. (ظهیری نیا، ۱۳۸۰) مطالعه وضعیت تمایل‌مندی دانشجویان دانشگاه تهران نسبت به انتخاب رشته تحصیلی در دانشگاه تهران صورت پذیرفت که برخی از عوامل مؤثر در انتخاب رشته را مشخص نمود (علیزاده، ۱۳۸۰) بررسی روش‌های امتحانات انتخاب دانشجوی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (محسنی، ۱۳۸۷) بررسی تحلیل عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان دانشگاه (گلزار، ۱۳۸۸) بررسی نگرش دانش‌آموزان و کارکنان در خصوص کلاس‌های آمادگی کنکور در مدارس استان گیلان، (یعقوبی، ۱۳۸۱) از جمله تحقیقات مرتبط با موضوع مقاله بوده‌اند. هم‌چنین تحقیقات انجام شده پیرامون رفتار خرید مصرف‌کننده به سه جنبه: دیدگاه تصمیم‌گیری (گروف، ۲۰۰۸)، دیدگاه تجربی، دیدگاه تاثیر رفتاری توجه می‌کند (باورلی، ۲۰۰۴) این تقسیم‌بندی به عنوان راهنما در مورد این که چگونه فکر کنیم و عوامل مؤثر در رفتار تصمیم‌گیرنده را شناسایی کنیم بکار می‌رود (اوارد، ۲۰۰۹). موریس به تصمیم‌گیری‌هایی که متقاضیان و مصرف‌کنندگان براساس سرگرمی و خیال‌پردازی و احساسات اتخاذ می‌کنند اشاره می‌کند (کریستوفر، ۲۰۰۰). این گونه تصمیمات بی‌برنامه یا تنوع‌طلبانه نامیده می‌شوند (ماسگریو، ۱۳۸۰). و در ادامه بیان می‌کند ریشه این تصمیمات را در روانشناسی انگیزشی و جامعه‌شناسی می‌توان یافت (دیویس، ۲۰۰۸) میشل در مقاله خود تصمیم‌گیری را ناشی از نیروهای قوی محیطی میدانند که مصرف‌کنندگان را به سمتی سوق می‌دهد که بدون احساسات اقدام به خرید محصول یا اتخاذ یک تصمیم می‌کند (فردریک، ۲۰۰۹)

نول و دیتو در تحقیق خود انگیزه شغلی را بیشترین عامل ورود دانش آموزان ایالت تنسی آمریکا به دانشگاه بیان کرده اند (۱۹۹۹). آدامز در پژوهش خود درباره نوجوانان ویرجینیای غربی علاوه بر انگیزه شغلی، از تعامل با محیط تحصیلی، خودآگاهی و اعتماد به نفس به عنوان سایر دلایل و انگیزه‌های ورود به دانشگاه یاد کرده است (۱۹۹۷).

اسمیت در پژوهش خود با عنوان مطالعات زنان در دانشگاه دوبلین در کشور ایرلند از تحریک اجتماعی، مشارکت زنان و کسب مدارج علمی به عنوان سه عامل اساسی در ورود دانشجویان دختر به دانشگاه یاد کرده است (۱۹۹۶) رسیدن به شغل و درآمد (مکسول و همکاران، ۲۰۰۰) و کسب موفقیت و مشارکت (وان ویلی، ۲۰۰۰) از دیگر انگیزه‌های زنان برای ورود به دانشگاه است که توسط پژوهشگران بیان شده است.

۲-۴- پیشینه نظری تحقیق (نظریه‌های گزینش عقلانی)

انتخاب عقلانی را براساس تقسیم بندی ریتزر از انگاره‌های جامعه شناختی باید جزء انگاره تعریف اجتماعی دانست. ریتزر موضوع مطالعه انگاره تعریف اجتماعی را جهان ذهنی خرد و آن بخش از جهان عینی خرد که به فراگردهای ذهنی (یعنی کنش) می پردازد، می داند (ریتزر، ۱۳۸۰: ۶۴۵).

براساس الگوی تلفیقی جفری الگزندر می توان جایگاه نظریه انتخاب عقلانی را در پیوستار کنش و نظم یافت. بر این اساس نظریه انتخاب عقلانی را باید نظریه بررسی کنش فردی دانست (همان: ۶۰۶).

این نظریه ریشه در عقاید صاحب نظران اقتصاد کلاسیک و نئوکلاسیک دارد که طی آن انسان‌ها، به عنوان جست‌وجوگران منطقی به دنبال به حداکثر رساندن سود خود هستند. مفهوم «مرد اقتصادی» برای طرفداران این نظریه فرض اساسی است (قدیری اصلی، ۱۳۷۶: ص ۳۲۳).

آنان نفع اجتماعی را ناشی از تجمیع نفع فردی می‌دانند. نظریه‌گزینه‌های عقلانی و بر در باب عقلانیت و نظریه مبادله، ریشه‌های اصلی این نظریه را تشکیل می‌دهند (کرایب، ۱۳۸۱: ۹۰). نظریه‌گزینه‌های عقلانی جامعه را در حالت عادی خود، سرشار از توافق می‌داند که در آن ثبات و نظم از انتخاب‌های عقلانی و آزاد اعضای اجتماعی ناشی می‌شود.

نظریه انتخاب عقلانی براساس مفروضات و مبانی زیر بنا شده است. ترنر در ساخت نظریه اجتماعی آنها را به این شرح آورده است: ۱- انسان‌ها موجوداتی دارای قصد و نیت هستند؛ ۲- انسان‌ها سلیق یا منافع خود را براساس اهمیت هر کدام از آنها رتبه‌بندی می‌کنند؛ ۳- انسان‌ها در انتخاب روش‌های رفتار از محاسبات عقلانی استفاده می‌کنند که در آن موارد زیررعايت می‌شود:

۱. منافع حاصل از روش‌های جایگزین رفتار، با رجوع به سلسله مراتب امیال و ترجیحات فرد مشخص می‌شود.
۲. هزینه استفاده از هر روش برابر است با صرفنظر کردن از منافع سایر روش‌ها (هزینه فرصت از دست رفته).
۳. روشی بهترین است که منجر به حداکثر سود شود.
۴. پدیده‌های اجتماعی بیرونی مثل ساختارهای اجتماعی، تصمیمات جمعی و رفتار جمعی، ناشی از تصمیمات عاقلانه افرادی است که سود خود را به حداکثر می‌رسانند.
۵. پدیده‌های اجتماعی بیرونی که از تصمیمات عقلانی افراد ناشی شده، تشکیل یک مجموعه از عوامل را می‌دهد که سایر انتخاب‌های عقلانی بعدی افراد را به وسیله عوامل ذیل مشخص می‌کند:

۱- توزیع منابع به اشخاص ۲- توزیع فرصت‌ها و امکانات برای راه‌های مختلف رفتار ۳- چگونگی توزیع هنجارها و تعهدات در یک موقعیت خاص و ماهیت این هنجارها و تعهدات (۱۳۷۴).

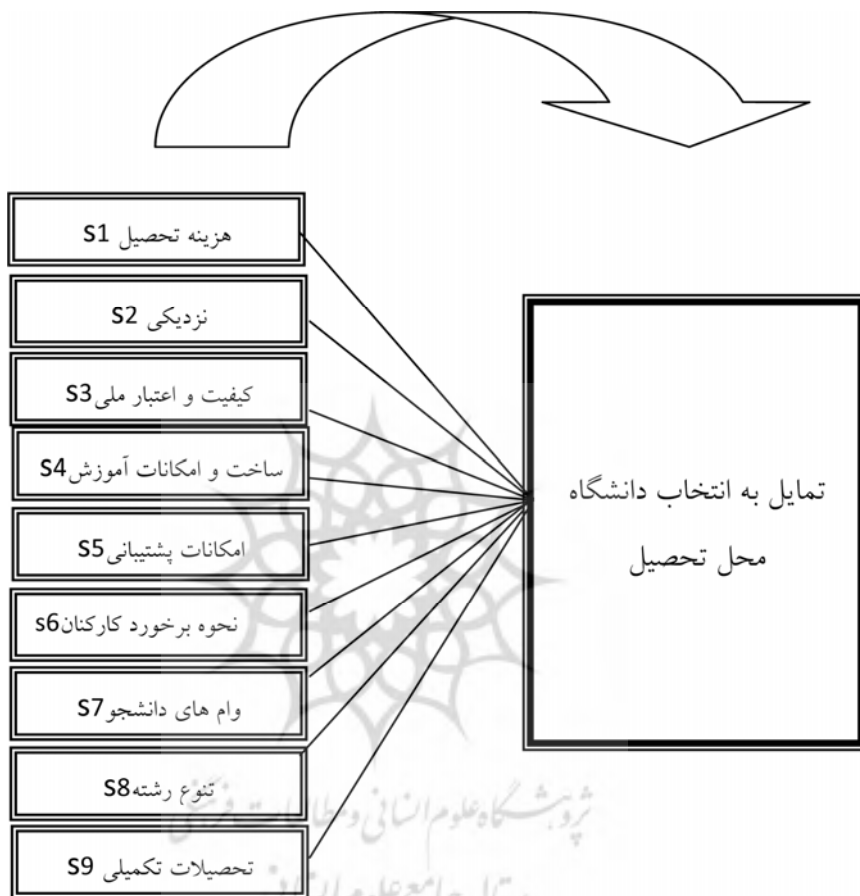
نظریه‌های گزینش عقلانی که خود شامل سه نظریه تصمیم‌گیری، مسابقه و بازی است، نظریه‌ای هنجاری است که به کارآمدترین شیوه دستیابی به یک هدف معین، در یک شرایط معین، اشاره می‌کند (کرایب، ۱۳۸۱: ۹۱).

نظریه تصمیم‌گیری (Decision theory)

این نظریه بر این فرض مترتب است که ۱- هر فرد مجموعه‌ای منظم و رتبه‌بندی شده از اهداف دارد. ۲- در هر موقعیتی چند راه پیش پای فرد قرار دارد. ۳- هر کدام از این راه‌ها پیامدهایی را به دنبال دارند که میزان مثبت یا منفی بودن این پیامدها در برآورده ساختن اهداف مد نظر فرد می‌باشد. در نتیجه فرد بر حسب پیامدی که برای هر راه وجود دارد، راهی را بر می‌گزیند که بهترین پیامد را برای فرد در پی داشته باشد. اهدافی که ذکر گردید متنوع و گوناگون هستند. تحصیل درآمد، فراغت، فرهیختگی و مانند آن به عبارتی دیگر اهداف مادی و عینی و اهداف غیر مادی.

هربرت سایمون استدلال کرده که ریشه بسیاری از افعال عاقلانه، تصمیم‌گیری‌های مقنن است. در این نوع تصمیم‌گیری شخص فاعل اقل شرایطی را که برای حل مسأله بدانها حاجت است معین می‌سازد و سپس دنبال راه حلی می‌گردد که آن شرایط را برآورد و نخستین راه حل را بر می‌گزیند. این شیوه راه حل بهینه را نشان نمی‌دهد، لکن راه حل مقننی را فراهم می‌آورد. رفتار مقنن نشان دهنده این قید بر دست و پای عقلانیت است که افراد وقت و هزینه زیادی را برای کشف بهترین راه صرف نمی‌کنند و با یک بررسی اجمالی پاسخی را که به نظر قابل قبول می‌رسد انتخاب می‌کنند.

با توجه به مطالعات صورت گرفته و مدل عقلانی تصمیم گیری (جیمز، ۲۰۰۸) مدل مفهومی تحقیق به شکل زیر ارائه می شود

نمودار شماره ۱. مدل مفهومی تحقیق

۵ - فرضیه های تحقیق

با توجه به این که نمونه های این تحقیق، دانشجویانی هستند که در دانشگاه های آزاد اسلامی استان گیلان مشغول تحصیلند و خود این دانشگاه ها را برگزیده اند؛ بنابراین از آن ها کیفیت عوامل تعیین کننده زیر پرسیده شد. فرضیات این تحقیق تک متغیری هستند و متغیر

- وابسته سنجیده نمی‌شود، و چون نمونه‌ها، همان کسانی هستند که گزینشگری و انتخاب کرده‌اند، بنابراین می‌بایست کیفیت عوامل مذکور در مدل تحقیق را بالا ارزیابی کرده باشند.
- ۱- میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه، از نظر دانشجویان قابل قبول بوده است.
 - ۲- مکان استقرار دانشگاه برای متقاضی ادامه تحصیل، نزدیک ارزیابی شده است.
 - ۳- کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه در حد بالایی ارزیابی شده است.
 - ۴- وضعیت ساختمان و امکانات آموزشی دانشگاه در حد قابل قبولی بوده است.
 - ۵- امکانات پشتیبانی (خوابگاه دانشجویی، وسایل ایاب و ذهاب و سلف سرویس) توسط دانشجویان، مطلوب ارزیابی شده است.
 - ۶- نحوه برخورد کارکنان دانشگاه با دانشجویان از نظر پاسخگویی مطلوب بوده است.
 - ۷- تنوع و سقف وام‌های دانشجویی مصوب دانشگاه، مطلوب بوده است.
 - ۸- تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه به شکل مطلوبی وجود دارد.
 - ۹- وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترا) از نظر پاسخگویی مطلوب ارزیابی می‌شود.

۵-۱- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها:

متغیرهای مستقل این تحقیق به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- میزان هزینه‌های دانشگاه؛ ۲- نزدیکی محل استقرار دانشگاه؛ ۳- کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه؛ ۴- وضعیت ساختمان و امکانات آموزشی دانشگاه؛ ۵- امکانات پشتیبانی (خوابگاه دانشجویی، وسایل ایاب و ذهاب، سلف سرویس)؛ ۶- نحوه برخورد کارکنان دانشگاه با دانشجویان؛ ۷- تنوع و سقف وام‌های دانشجویی؛ ۸- تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه؛

۹- وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد، دکترا) که اندازه آنها با استفاده از یک مقیاس پنج فاصله‌ای از برخورداری بسیار کم تا بسیار زیاد سنجیده می‌شوند.

۲-۵ تعریف اصطلاحات

تصمیم‌گیری: یک تصمیم انتخاب یک راه حل یا اقدام از بین مجموعه‌ای از اقدامات ممکن و جانشین‌های دیگر است. نا اطمینانی معمولاً تصمیمات را مشکل می‌کند و اطمینان نسبت به انتخاب یک جانشین یا اقدامی که منجر به بهترین بازده شود را کاهش می‌دهد.

محیط تصمیم‌گیری: محیطی که در آن تصمیم‌گیری رخ می‌دهد می‌تواند در بهترین رویکرد بر تصمیم‌گیری اثر بگذارد.

موانع سازمانی: عوامل سازمانی می‌تواند در سرعت تصمیم‌گیری، و مرزهایی که افراد و سازمان‌ها می‌توانند در آن به جستجوی راه حل‌ها باشند تاثیر بگذارند

کلید تصمیم‌گیری در شکل سازمان و رفتار جامعه

۱. تعیین اهداف دوره‌های کوتاه و بلند

۲. اطلاعات کلیدی در قسمت‌های مختلف سازمان و جامعه

۳. کنترل و ارزیابی داده‌های جمع‌آوری شده

۴. ملاحظات اخلاقی

۶- روش تحقیق

۱-۶ جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدهایی که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند معمولاً در هر پژوهش جامعه مورد بررسی یک جامعه آماری است که پژوهشگر مایل است درباره آن به مطالعه بپردازد. جامعه آماری این تحقیق شامل دانشجویان

دانشگاه آزاد اسلامی در استان گیلان که از تاریخ اول بهمن ۱۳۸۶ تا پایان شهریور ۱۳۸۷ در دانشگاه پذیرفته شده‌اند، است.

برای جمع آوری نمونه‌های آماری از روش نمونه‌گیری (چند مرحله‌ای) استفاده شده است و تعیین حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان انجام شده است در این تحقیق از آمار توصیفی جهت تعریف و توصیف متغیرها استفاده شده است. همچنین، از آزمون تی تک متغیره (One Sample T Test) جهت آزمون فرضیات تحقیق به عنوان آمار استنباطی استفاده گردید و نرم‌افزار مورد استفاده نیز SPSS بوده است.

۲-۶ توصیف داده‌ها

جدول ۱- توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌گویان

درصد	فراوانی	جنسیت
۱.۴۷	۱۸۱	مرد
۹.۵۲	۲۰۳	زن
۱۰۰	۳۸۴	جمع

جدول ۲- توزیع فراوانی سن پاسخ‌گویان

درصد	فراوانی	سن
۲.۴۸	۱۸۵	۱۸ تا ۲۲ سال
۲.۳۰	۱۱۶	۲۳ تا ۲۷ سال
۴.۹	۳۶	۲۸ تا ۳۲ سال
۲.۱۲	۴۷	بیشتر از ۳۲ سال
۱۰۰	۳۸۴	جمع

۳- ۶ آزمون فرضیه‌های تحقیق

آزمون فرضیه به اعمالی گفته می‌شود که به کمک آنها، وجود روابط یا اختلاف مفروض، بین متغیرهایی که در فرضیه‌های تحقیق ادعا شده است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این قسمت نتایج حاصل از کاربرد روش‌های استنباطی ارائه شده است. روش معمول در آزمون فرضیات بدین نحو است که در ابتدا فرضیات آماری مطرح شده. پس بر اساس نتایج حاصل از نرم افزار آماری SPSS، نسبت به تایید یا رد فرضیه مورد نظر اقدام می‌گردد. (سکاران، ۱۳۸۷) در تحقیق حاضر، برای جمع آوری اطلاعات میدانی از پرسشنامه استفاده شده است و طیف پاسخی مورد استفاده در آن به شرح زیر بوده است:

جدول ۳ - صفات کیفی و ارزش‌های عددی گزینه‌های پرسشنامه

طیف کیفی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
ارزش عددی	۱	۲	۳	۴	۵

با توجه به این که فرضیه‌های تحقیق، تک متغیری می‌باشد، بنابراین با توجه به سطح سنجش سوالات پرسشنامه از آزمون تی تک متغیره، جهت معنادار بودن ارزیابی دانشجویان از کیفیت عوامل تعیین کننده برای انتخاب دانشگاه، استفاده شده است.

آزمون فرضیه اول

۱- میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه، از نظر دانشجویان قابل قبول بوده است. H1

جدول ۴- آزمون تی تک متغیره هزینه‌های تحصیل

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
هزینه‌های تحصیل در دانشگاه	۳۸۴	۳/۳۵۴۲	۰/۹۳۴۶۰	۰/۴۷۷۹	۷/۴۱۲	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که ۳۵.۳ است، فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه مورد قبول دانشجویان بوده است.

آزمون فرضیه دوم

۲- مکان استقرار دانشگاه برای متقاضی ادامه تحصیل، نزدیک ارزیابی شده است. H_1

جدول ۵- آزمون تی تک متغیره مکان استقرار دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
نزدیک بودن مکان استقرار دانشگاه	۳۸۴	۳/۳۴۶۴	۰/۹۰۹۶۷	۰/۴۶۴۲	۷/۴۶۱	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که ۳۴.۳ است، فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت از نظر دانشجویان، مکان استقرار دانشگاه برای متقاضی نزدیک بوده است.

آزمون فرضیه سوم

۳- کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه در حد بالایی ارزیابی شده است. H_1

جدول ۶- آزمون تی تک متغیره کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه	۳۸۴	۳/۲۹۶۹	۰/۸۷۳۵	۰/۴۴۸۷	۶/۶۱۶	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که ۲۹.۳ است، فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه در حد بالایی است.

آزمون فرضیه چهارم

۴- وضعیت ساختمان وامکانات آموزشی دانشگاه در حد قابل قبولی بوده است. H_1

جدول ۷- آزمون تی تک متغیره وضعیت ساختمان وامکانات آموزشی دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
ساختمان و امکانات آموزشی	۳۸۴	۳/۳۴۳۸	۰/۹۲۰۶۴	۰/۴۶۹۸	۷/۳۱۷	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که ۳۴.۳ است؛ فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت وضعیت ساختمان و امکانات آموزشی دانشگاه در حد قابل قبولی است.

آزمون فرضیه پنجم

۵- امکانات پشتیبانی (خوابگاه دانشجویی، وسایل ایاب و ذهاب و سلف سرویس) توسط دانشجویان، مطلوب ارزیابی شده است. H_1

جدول ۸- آزمون تی تک متغیره امکانات پشتیبانی دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
امکانات پشتیبانی (خوابگاه، وسایل ایاب و ذهاب و سلف سرویس)	۳۸۴	۱۶۴۱.۴	۱/۰۰۴۷۷	۰/۰۵۱۲۷	۲۲/۷۰۳	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است، و مقدار میانگین که ۱۶.۴ است؛ فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت بین امکانات پشتیبانی (خوابگاه، وسایل ایاب و ذهاب و سلف سرویس) بر میزان تمایل متقاضی تحصیلات دانشگاهی و انتخاب مکان تحصیل رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون فرضیه ششم

۶- نحوه برخورد کارکنان دانشگاه با دانشجویان از نظر پاسخگویی مطلوب بوده است. H_1

جدول ۹- آزمون تی تک متغیره نحوه برخورد کارکنان دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
نحوه برخورد اولیه کارکنان دانشگاه	۳۸۴	۳/۳۹۳۲	۰/۹۲۷۷۰	۰/۴۷۳۴	۸/۳۰۶	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که ۳۹.۳ است، فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت نحوه برخورد اولیه کارکنان دانشگاه خوب بوده است.

آزمون فرضیه هفتم

۷- تنوع و سقف وام‌های دانشجویی مصوب دانشگاه، مطلوب بوده است. H_1

جدول ۱۰- آزمون تی تک متغیره تنوع و سقف وام‌های دانشجویی دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
وجود رابطه بین تنوع و سقف وام‌های دانشجویی	۳۸۴	۳/۱۴۸۴	۰/۷۸۲۵۴	۰/۰۳۹۹۳	۳/۷۱۷	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ که کوچکتر از سطح آزمون $۰/۰۵ = \alpha$ است و میانگین که ۱۴.۳ است فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت تنوع و سقف وام‌های دانشجویی مصوب دانشگاه، از نظر دانشجویان قابل قبول بوده است.

آزمون فرضیه هشتم

۸- تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه به شکل مطلوبی وجود دارد. H_1

جدول ۱۱- آزمون تی تک متغیره تنوع در رشته‌های دانشگاه

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه	۳۸۴	۳/۶۹۵۳	۱/۰۰۸۲۵	۰/۰۵۱۴۵	۱۳/۵۱۴	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که 69.3 است؛ فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با 99 درصد اطمینان می‌توان گفت رشته‌های موجود در دانشگاه، دارای تنوع زیادی است.

آزمون فرضیه نهم

۹- وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد، دکترا) از نظر پاسخگویان مطلوب ارزیابی می‌شود. H_1

جدول ۱۲- آزمون تی تک متغیره وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی

متغیر	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار sig
وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی	۳۸۴	۳/۶۹۵۳	۰/۹۸۹۹۶	۰/۰۵۰۵۲	۱۳/۷۶۳	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig} = 0/000$ که کوچکتر از سطح آزمون $\alpha = 0/05$ است و میانگین که 69.3 است؛ فرض H_1 تأیید می‌شود، یعنی با 99 درصد اطمینان می‌توان گفت وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی کاملاً مثبت بوده است.

۲- بحث و نتیجه گیری

پس از تجزیه و تحلیل آماری صورت گرفته، تمامی نه فرضیه این تحقیق تأیید گردیدند و عوامل مؤثر شامل: امکانات پشتیبانی دانشگاه (خوابگاه دانشجویی، وسایل ایاب و ذهاب، سلف سرویس)، وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترا)، تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه، نحوه برخورد اولیه کارکنان دانشگاه، نزدیک

بودن مکان استقرار دانشگاه برای متقاضی ادامه تحصیل، میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه، وضعیت ساختمان و امکانات آموزشی دانشگاه، کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه و تنوع و سقف وام‌های دانشجویی مصوب دانشگاه به عنوان مؤثرترین عوامل در انتخاب مکان تحصیل شناخته شدند که دانشگاه آزاد به منظور ایجاد تمایز از سایر دانشگاه‌ها باید به این عوامل توجه ویژه‌ای نموده و از استراتژی‌های مناسب تری در مقایسه با رقبای به منظور جذب هر چه بیشتر دانشجویان استفاده نمود. بنابراین، می‌توان با توجه به نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق، پیشنهاداتی به شرح زیر مطرح نمود:

۱- تمایل: یکی از مهم‌ترین عواملی که هنگام انتخاب رشته و مکان تحصیل باید مورد توجه قرار گیرد، تمایل فرد است. میل و تمایل در هر کار سبب می‌شود شخص با انرژی بیشتری فعالیت کند. بسیاری از دانشجویان به خاطر آن که به رشته تحصیلی خود تمایل نداشته‌اند، ترک تحصیل کرده‌اند و تعدادی دیگر نیز نتوانسته‌اند در رشته خود موفق باشند. داوطلبان دانشگاه‌ها بهتر است قبل از هر چیز زمینه‌های علائق خود را شناسایی کنند و هنگام انتخاب رشته و دانشگاه به آن توجه داشته باشند.

۲- تنوع در رشته‌های موجود در دانشگاه: در صورتی تنوع در رشته‌ها می‌تواند افراد را در انتخاب رشته صحیح یاری کند که از رشته‌های تحصیلی و مراکز آموزشی آگاهی داشته باشد. شناخت و آگاهی داشتن از رشته تحصیلی سبب ایجاد انگیزه در فرد می‌شود. بنابراین، دانشگاه آزاد باید به معرفی دقیق تمامی رشته‌های موجود در دانشگاه‌های خود پرداخته و با توجه به نیاز بازار کار به تنوع رشته‌های تحصیلی بپردازد.

۳- میزان هزینه‌های تحصیل در دانشگاه: گاهی اوقات لازم است کسی که در دانشگاه پذیرفته می‌شود برای تحصیل به شهری مسافرت کند که از محل اقامتش دور است. از طرف دیگر تحصیل در رشته‌های مختلف هزینه‌های متفاوتی در بردارد. انتخاب رشته‌های دانشگاه

آزاد مستلزم داشتن وضعیت اقتصادی مناسب خانوارهاست. اما دانشگاه آزاد با اتخاذ استراتژی‌هایی از قبیل اعطای انواع مختلف تخفیفات و وام‌های دانشجویی می‌تواند دانشجویان بیشتری جذب نماید.

۴- امکانات مراکز آموزشی: تعداد زیادی از مراکز آموزشی امکانات مناسبی در اختیار دانشجویان خود قرار می‌دهند. به طور مثال برای دانشجویان خوابگاه تدارک می‌بینند و در برخی موارد کمک هزینه‌های تحصیلی یا بن کتاب در اختیار آنان قرار می‌دهند. در عوض بعضی از مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها نمی‌توانند برای دانشجویان خود خوابگاه تهیه کرده و امکانات دیگر را برایشان فراهم آورند. دانشگاه آزاد باید به این مساله هنگام انتخاب محل تحصیل توسط متقاضیان توجه نماید.

۵- کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه: بی‌شک بسیاری از داوطلبان برای آن که بتوانند شغل بهتری پیدا کنند یا اینکه احتمال اشتغال آنان افزایش یابد به دانشگاه وارد می‌شوند. همه رشته‌های تحصیلی و همه دانشگاه‌ها از وضعیت و کیفیت یکسانی برخوردار نیستند. از طرفی، بعضی از رشته‌های تحصیلی زمینه شغلی مناسبی ندارند چرا که یا شناخته شده نیستند یا ضرورت آنها در حال حاضر احساس نشده است. واقع بینی و دوری از تعصب، داوطلبان را یاری می‌کند رشته و دانشگاه مناسبی را انتخاب کنند. دانشگاه آزاد می‌تواند با جذب اساتید برتر و برگزاری سمینار، همایش و... موجبات افزایش اعتبار و کیفیت آموزشی خود را فراهم آورد.

۶- وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکترا):

می‌توان هدف‌های مختلفی را برای تحصیل در دانشگاه تصور کرد. برخی بر این باورند که باید حتی الامکان تحصیلات خود را تا آخرین مقطع تحصیلی ادامه بدهند. در این صورت باید به طبیعت رشته تحصیلی مورد نظر نیز توجه داشت چرا که امکان ادامه تحصیل در بعضی از

رشته‌ها وجود ندارد یا این که فقط در کشورهای دیگر می‌توان در آن رشته تحصیلات خود مقاطع بالاتر را ادامه داد. دانشگاه آزاد با فراهم نمودن امکانات ادامه تحصیل در دانشگاه‌های خود می‌تواند موجبات افزایش اعتبار، خوش نامی و جذب هرچه بیشتر دانشجویان را فراهم آورد. در ضمن فرآیند اجرای تحقیق حاضر محدودیت‌هایی مانند کاهش میل به پاسخ‌گویی توسط نمونه‌های آماری، کمبود منابع نظری و گسترده‌گی عملیاتی وجود داشته است که از طریق تشریح فواید طرح برای پاسخ‌گویان، مراجعه به منابع و مطالعات غیر مستقیم و یاری گرفتن از همکاران دانشگاهی تا اندازه زیادی برطرف گردیده‌اند.

منابع

- ۱- احمدی، مصطفی (۱۳۸۴)، رویکردها و تکنیک‌های تصمیم‌گیری، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس شماره ۱۱.
- ۲- انتظاری، یعقوب (۱۳۸۱) «تحلیل نیازمندی صنعت دانش به دانش‌آموختگان آموزش عالی»، گزارش شماره ۸، طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاست‌گذاری توسعه منابع انسانی کشور، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- ۳- ترنر، جان‌تان (۱۳۷۴) ساخت نظریه اجتماعی، ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز
- ۴- حسابی، اسماعیل (۱۳۸۸) «مطالعه نیروی انسانی و علل فرار مغزها از جهان سوم»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت دولتی، دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی، شماره ۲۲۲.
- ۵- حسنی، رضا (۱۳۸۸) «عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی و دانشگاه»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت دولتی، دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران.
- ۶- جرج ریتزر، (۱۳۸۰) نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، مترجم محسن ثلاثی، تهران، انتشارات علمی.

- ۷- سازمان ملی جوانان (۱۳۸۰)، <وضعیت و نگرش جوانان ایرانی>، چاپ اول، تهران، سازمان ملی جوانان.
- ۸- طالقانی، محمد و سیمبر، رضا (۱) «نظریه واگرایی علم از صنعت در محدوده همگرایی»، مجله مدیریت ۱۳۸۵، شماره ۱۱۶-۱۱۵.
- ۹- ظهیری نیا، مصطفی (۱۳۸۰) «عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به اشتغال در خارج از کشور»، پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه جامعه شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۱۰- علیزاده، اسماعیل «بررسی میزان کاهش پذیرفته شدگان کنکور در استان گیلان» پژوهشکده تعلیم و تربیت، گیلان، ۱۳۸۰.
- ۱۱- قدیری اصلی، باقر (۱۳۷۶)، سیر اندیشه اقتصادی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۲- کرایب، یان (۱۳۸۱)، نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس، ترجمه عباس مخبر، تهران، انتشارات آگه.
- ۱۳- گلزار ادبی رامین، شبیه سازی در تصمیم گیری های مدیریتی، ماهنامه تدبیر- سال هجدهم- شماره ۱۷۷-۱۳۸۶.
- ۱۴- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۱)، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ هفتم، تهران: نشر نی.
- ۱۵- ماسگریو، دایلیو «جامعه شناسی تعلیم و تربیت»، مترجم ناهید سید فخرایی، تهران، بنگاه نشر کتاب، تهران، ۱۳۸۰.
- ۱۶- محسنی، منوچهر «مقدمه جامعه شناسی» انتشارات باستان، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۷.
- ۱۷- موون، جان و اس مینور، میشل، "رفتار مصرف کننده" مترجم عباس صالح اردستانی، انتشارات آن، پاییز ۱۳۸۲.

18-Adams, John E (1997), "A study to determine the impact of a precol -lege intervention on early adolescent aspiration & motivation for college in west virginia"; black sburg, virgina. .

19-Awad, E. M. (2009) Management Information System: Concept, structure applications. Califonia: The Benjamin Cumming

20-Baverly, L. Bower , Kimberly, P. Hardy(2004) "From Distance Education to e-Learning", Sanfrancisco: Jossey-Bass Publishers.

- 21-Buon, T(1997), "The use of educational credential for employment selection", australian, IPS.
- 22-Christopher Joiner and Barbara Loken , "The Inclusion Effect and Category-Based induction(2000):Theory and Application to Brand categories,"Journal of consumer psychology 7
- 23-Davis, G. B. , and Olson, M. H. (2008). Management Information system Conceptual, foundations, structure, and development. 2nd ed. New York: Mc Graw-Hil
- 24-Frederick, E. Balderston (2009)"Managing Today S University ",Sanfrancisco:Jossey – Bass Publishers
- 25- Groof Jan , Neave Guy(2008)"Democracy and Governance in the university",Boston :Kluwel Law International .
- 26- James Helgeson , Alan Kluge , John Mager , and Cheri Taylor , (2008) "Trends in consumer Behavior Literature :A content Analysis " Journal of consumer Research
- 27-Maxwell. G 8 colleque (2000), "How people choose vocational education & traning programs", NCVER, publ. australia. at, "www. coted. edu. au'
- 28-Nol&. d & n. deato (2001), "Tennessee higher education", commis-sion higher school student opinin.
- 29-Vanvaley, T. L (2001), "Recent changes in higher education & their ethical implication", teaching sociology, vol 21.